

Prosjektbeskrivelse - Fase 1

Vatneleiren i Sandnes

Mulighetsstudie - Krigens kulturminner - Verdiskapingsprogrammet

Saken gjelder

Det er knyttet betydelige nasjonale verneinteresser til Bulega, tidligere del av Vatneleiren. Sandnes Eiendomsselskap KF ønsker i samarbeid med Byantikvaren, å utarbeide et mulighetsstudie for framtidig bruk av området, der tålegrensen for kulturmiljøet legges som premiss. Målet er at studiet skal bli et kunnskapsgrunnlag i kommende kommuneplanrevisjon.

Prosjektet inngår i Riksantikvarens Verdiskapingsprogram og vil gå over to år. Denne prosjektbeskrivelsen gjelder første fase og skal avsluttes i 2015. Det stilles kr 150 000,- til rådighet for første fase. Kommunaldirektør Kultur og byutvikling, Sandnes Eiendomsselskap KF og Riksantikvaren dekker 1/3 del hver.

Bakgrunn

Bulega sin historie er uløselig knyttet til Vatneleirens historie. Vatneleiren ble bygd av tyskerne under annen verdenskrig og er den eneste gjenværende tyskbygde militærleiren av totalt 9 militærleirer i Stavangerregionen. Vatneleiren er helt unik i norsk sammenheng som et komplett «Waldlager» med en typisk leirgate for mannskapsforlegning (Bulega) bevart i direkte tilknytning til hverandre. Se kulturminnefaglig vurdering datert 17.10.2014 for utfyllende informasjon.

Riksantikvaren har krigens kulturminner som et hovedsatsingsområde. I 2015 er det 75 år siden den andre verdenskrig startet i Norge og 70 år siden landet ble fritt. De fysiske sporene fra denne tiden

finnes over hele landet, men mange er i ferd med å forsvinne, og sammen med dem også kunnskapen og historiene. Riksantikvaren oppfordrer alle kommunene til en felles innsats for å registrere og sikre sine krigsminner for framtiden.

Hovedmål

Å finne fram til løsninger for en framtidsrettet bruk av Bulega/Vatneleiren, der det helhetlige kulturmiljøet, de mest sentrale sporene etter den tyske militærleiren, danner premiss for videre utvikling.

Delmål 1: Verdiskaping

Å ta i bruk kulturarven til beste for befolkningen

Sandnes kommune eier Bulega. Sandnes Eiendomsselskap KF forvalter de kommunale eiendommene og skal ivareta kommunens behov for lokaler, f.eks til barnehageformål og skoleformål. En viktig del av prosjektet vil være å se hvilke av kommunens behov som er tjent med en lokalisering i Bulega

Delmål 2: Kulturarven

Å ta vare på kulturarven i tråd med nasjonale forventninger.

Nasjonal kulturminnepolitikk er formulert i St.meld. nr.16 (2004 – 2005):

«Mangfoldet av kulturminner og kulturmiljøer skal tas vare på som bruksressurser og grunnlag for kunnskap, opplevelse og verdiskaping»

Vatneleiren er et viktig nasjonalt, regionalt og lokalt kulturminne fra annen verdenskrig og vitner om hendelser fra «fremmede» nasjoners smertefulle og skamfulle historie på norsk jord. Okkupasjonstiden er en del av den norske Kollektive erindring og identitet. På tross av dette har de tyske okkupantenes kulturminner fått liten oppmerksomhet i rikshistorien.

Delmål 3: Kunnskapsutvikling

Å ta vare på krigshistorien for kommende generasjoner.

De tyske kulturminnene er i ferd med å forsvinne, og med dem forsvinner også minnene, kilder til historisk kunnskap og viktige lærdommer for å forstå samtid og framtid. Regjeringen signaliserer gjennom St. Melding 35» Framtid med fotfeste» behov for en større innsats for å sikre krigens kulturminner for framtida.

Organisering

Prosjekteier:	Sandnes Eiendomsselskap KF	
Styringsgruppe:	Styret i Sandnes Eiendomsselskap KF	
Prosjektgruppe:	Utviklingssjef Oddgeir Tørset (leder) Byantikvar Gro Persson	Sandnes Eiendomsselskap KF Kultur og byutvikling

Lokalhistorikere og ildsjeler involveres i prosessen

Framdrift - Omfang og avgrensning

Fase 1 - 2015

Gjennomføre en utredning som skal gjøre rede for endringskapasiteten for mannskap og underoffiser forlegningen, samt prinsipper for hvordan disse kan tilpasses ny bruk. I dette ligger også vurdering av avgrensning mellom annen bruk av Bulega og det som skal tas vare på i en krigshistorisk sammenheng.

Fase 2 - 2016

I 2016 vil vi komme tilbake med en ny søknad til Verdiskapningsprogrammet, som omfatter mulighetsstudie for hele leiren. Målet med studie er å finne fram til løsninger for en framtidsrettet bruk av Bulega/Vatneleiren, der det helhetlige kulturmiljøet, de mest sentrale sporene etter den tyske militærleiren, danner premiss for videre utvikling. Resultatet vil bli et kunnskapsgrunnlag i den kommende kommuneplanrevisjonen.

Økonomi – Fase 1

Det stilles kr 150 000, til rådighet for første fase. Riksantikvaren, Kommunaldirektør Kultur og byutvikling og Sandnes Eiendomsselskap KF dekker 1/3 del hver. Midlene fra Riksantikvaren er knyttet opp mot Verdiskapningsprogrammet på kulturminneområdet.

Kommunaldirektør for kultur og byutvikling har satt av kr 100 000, - til å registrere Sandnes kommune sine kulturminner fra krigen. Arbeidet skal gjennomføres i løpet av 2015 og vil bli et viktig grunnlagsmateriale i Verdiskapningsprosjektet.

Vedlegg: Byantikvarens kulturminnefaglige uttalelse – Vatneleiren, datert 17.10.2014

NYHETER

Sandnes Historie

Byantikvar Gro Persson, til venstre, Martin S. Håland (leder i utvalg for byutvikling), riksantikvar Jørn Holme og cedfører Stanley Wirak var i går på befaring i den tyske militærleiren fra krigen. FOTO: JONAS HAARV FRIESTAD

Tysk leir kan bli boliger

► Gamle tyske soldatforlegninger fra 2. verdenskrig kan huse nye boliger på Vatne. Nå går Riksantikvaren og Sandnes kommune sammen for å se på **vern gjennom ny bruk**.

VATNE

Vatneleiren i Sandnes er i dag den

de fredet, og flere blir i dag brukt av Forsvaret som en del av Vatne-

leiren i Sandnes. Derfor er også deler av anlegget fredet. Men selv

Vatneleiren

► Leir: Bygd av tyskerne under 2. verdenskrig. Før krigen var det ingen bygninger på området.

I Sandnes, og det er spennende at ledelsen i kommunen er her for å se på mulighetene for gjenbruk av bygningsmassen fra krigen, sier riksantikvar Jørn Holme.

Riksantikvaren har nå gitt Sandnes kommune 50.000 kroner til å utrede ny bruk av disse bygningene. I tillegg står kommunen selv inn

[Fra Riksantikvarens besøk i Vatneleiren – 05.03.2015](#)

Om Verdiskapingsprogrammet på kulturminneområdet

Verdiskapingsprogrammet er Klima- og miljødepartementet og Riksantikvarens satsing på verdiskaping innen kulturminneområdet. Verdiskapingsprogrammet skal medvirke til at kulturarven blir benyttet som en ressurs i den lokale og regionale samfunnsutviklingen. Programmet er forankret i ST. Meld.nr.16 (2004-2005) Leve med kulturminner.